

Бузлуджа! Свети Никола! Тия имена сами по себе си будятъ въ душата на всѣки българинъ образътъ на герои, картини на величествени събития, отъ които се роди нашето освобождение. Можехъ ли и азъ да пжтувамъ спокойно и хладнокрѣвно по тия мѣста, макаръ и съ намѣрение съвсемъ чуждо на тия събития, които ги бѣха обезсмъртили?

— Ето, тукъ е загиналъ Хаджи Димитъръ, ни каза шипченскиятъ кметъ и ни посочи два сиви каменни гроба.

Стори ни се, че сме войници, на които се командува: Шапки долу!

Ние всички слѣзохме отъ конетѣ си и съ особено благоговѣйно чувство и страхопочитание минахме покрай чешмата и се доближихме до гробоветѣ, издигнати по урвата единъ до други.

Съжалявайки, че нѣмаме по една свѣщица да запалимъ, ние се приближихме, гологлави и смирени, къмъ двата гроба, отъ които единия на Хаджи Димитра, а другия — на другаритѣ му.

Надъ Хаджи Димитровия гробъ е поставена плоча съ издълбано знаме, оржжие и надписи: „Свобода или смъртъ“, „Живъ е той, живъ е, тамъ на Балкана“.

На плочата върху гроба на ратницитѣ сжщо е изобразено знаме, оржжие и надписи: „Вѣра и независимостъ“, „На оржжие, мили братя“.

Бързайки по нашата работа, ние все пакъ можахме да узнаемъ, кжде собствено се е разиграла тая страшна трагедия, която е турила край на единъ смѣлъ и лудешки и все пакъ чуденъ и славенъ походъ.

Посочиха ни малко по-нагоре и въ лѣво отъ гробоветѣ една падина, обрасла съ дървета и тръне, гдето сж се възпрѣли да почиватъ на 18 юлий 1868 година, морни и изтощени отъ пжтъ, борби и лишения, славнитѣ юнаци.

Ние слушахме всички разкази за погинването на тия герои и не искахме да вѣрваме. Не, не!

Тозъ, който падне въ бой за свобода,
Той не умира.

ИЛ. С. БОБЧЕВЪ